BIULETYN KOWIEŃSKI

Nr. Wilno, dnia 1 maja 1936 r. 1451.

Treść numeru:

x

x x

Wydawnictwo Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej. (Referat Litewski).

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/. PRASA LITEWSKA O STOSUNKACH LITEWSKO-CZECHOSŁOWACKICH. "L.Aidas" Nr. 196 z 29.IV.1936 r. Artykuł p.t. "Litwa a Czechosłowacja".Streszczenie:

Nowy poseł czechosłowacki w Litwie dr.J.Skalicki wręczył dn.29 kwietnia swe listy uwierzytelniające Prezydentowi Państwa. Przy tej okazji należy zaznaczyć, że od chwili odbudowy niepodległości obu państw istniały między niemi jaknajprzyjaźniejsze stosunki oparte na wzajemnem zrozumieniu. Żadne nieporozumienie nie zaciemniło tych stosunków. Rozwijały się one normalnie, obejmując coraz szersze dziedziny współpracy dwuch narodów. Zarówno pod względem gospodarczym jak i kulturalnym wiele przez ten czas dokonano.

Narody: Litewski i Czechosłowacki łaczy nietylko dzisiejszy duch przyjaznych stosunków, lecz również podobieństwo walk niepodległościowych z przeszłości. Czechosłowacja podobnie jak Litwa miała wiele ciężkich przeszkód do pokonania, zanim nie stworzyły swoich państw. Przed wojną zarówmo Czesi jak Litwini nie mając odpowiednich warunków pracy w ojczyźnie, emigrowali do innych krajów.

Analogja między narodowem odrodzeniu Litwinów i Czechosłowaków nie została dotychczas szczegółowiej przez historyków zbadana. Jasną jest jednak rzeczą, że zarówno u Czechosłowaków jak też u Litwinów dążono do tego samego ideału, a mianowicie do odzyskania wolności. Prorok litewskiego odrodzenia narodowego Maironis głosił, że wiosna idzie od gór karpackich. Ta wiosna przejawiała się w narodach: Czeskim i Litewskim.

W ciągu kilkunastu lat niepodległego życia stosunki gospodarcze, a zwłaszcza kulturalne,między dwoma narodami znacznie się wzmocniły. Szczególnie w ostatnich latach rozszerzyła się w dużym stopniu kulturalna współpraca między Litwą a Czechosłowacją. Stworzono litewsko-czechosłowacką Ententę prasową /przy tej okazji dziennikarze litewscy bawili w Czechosłowacji/, nawiązane zostały stosunki między kompozytorami obu narodów, litewski teatr państwowy wystawił operę czechosłowacką, w tych dniach ukazała się w języku litewskim antologja czechosłowackich pisarzy i t.d. Wogóle należy skonstatować z zadowoleniem, że dr.Skalicki był cały czas w roli chargé d'affaire nietylko szczerym zwolennikiem, lecz również inicjatorem kulturalnego zbliżenia między obu narodami, popierając je i czynnie rozszerzając. W związku z tem należy życzyć dr.Skalickiemu z okazji nowej nominacji, jak największego powodzenia w spełnianiu odpowiedzialnych obowiązków.

"L.Żinios" Nr.97 z 29.IV.1936 r. Art.p.t. "Przyjaźń z Czechosłowacją".Streszczenie:

W stosunkach litewsko-czechosłowackich okazywała Czechosłowacja Litwie zawsze nietylko wielką przychylność, lecz i wielką przyjaźń. Oba narody łączy przeszłość, lecz jeszcze ważniejsza jest dla Litwinów przyszłość,ku której należy kroczyć z wielką troską. Stosunki litewsko-czechosłowackie mogą być jeszcze bardziej bliskie. Czechosłowacja może być dla Litwy wzorem wolnego państwa w najlepszem tego słowa znaczeniu. Czechosłowacja jest bowiem państwem demokratycznem i parlamentarnem. W kulturalnej, politycznej i społeczno-gospodarczej pracy biorą udział wszyscy obywatele Czechosłowacji na równych prawach. Stanowi to dla małych narodów szczególnie dobry przykład. Z zainteresowania, jakie Czechosłowacja okazuje Litwie,należy się jedynie cieszyć i oczekiwać jeszcze bardziej bliskich stosunków. /A-3/.P.

K r o n i k a .

2/. DOKOŁA LITEWSKO-NIEMIECKICH ROKOWAŃ HANDLOWYCH."Liet. Żinios" z 28.IV.1936 r.: Jak wiadomo, w czasie litewsko-niemieckich rokowań handlowych zarysowała się poważna różnica zdań w sprawie organizacji handlu. Niemcy pragnęliby czynić zakupy w Litwie z wolnej ręki, zaś delegacja litewska stała na stanowisku, że muszą być one czynione za pośrednictwem organizacyj gospodarczych.Pisma

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/. PRASA LITEWSKA O STOSUNKACH LITEWSKO-CZECHOSŁOWACKICH.

"L.Aidas" Nr. 136 z 29.IV.1936 r. Artykuł p.t. "Litwa a Czechosłowacja". Streszczenie:

Nowy poseł czechosłowacki w Litwie dr.J.Skalicki wręczył dn.28 kwietnia swe listy uwierzytelniające Prezydentowi Państwa. Przy tej okazji należy zaznaczyć, że od chwili odbudowy niepodległości obu państw istniały między niemi jaknajprzyjaźniejsze stosunki oparte na wzajemnem zrozumieniu. Żadne nieporozumienie nie zaciemniło tych stosunków. Rozwijały się one normalnie, obejmując coraz szersze dziedziny współpracy dwuch narodów. Zarówno pod względem gospodarczym jak i kulturalnym wiele przez ten czas dokonano.

Narody: Litewski i Czechosłowacki łączy nietylko dzisiejszy duch przyjaznych stosunków, lecz również podobieństwo walk niepodległościowych z przeszłości. Czechosłowacja podobnie jak Litwa miała wiele ciężkich przeszkód do pokonania, zanim nie stworzyły swoich państw. Przed wojną zarówno Czesi jak Litwini nie mając odpowiednich warunków pracy w ojczyźnie, emigrowali do innych krajów.

Analogja między narodowem odrodzeniem Litwinów i Czechosłowaków nie została dotychczas szczegółowiej przez historyków zbadana. Jasną jest jednak rzeczą, że zarówno u Czechosłowaków jak też u Litwinów dążono do tego samego losu, a mianowicie do odzyskania wolności. Prorok litewskiego odrodzenia narodowego Maironis głosił, że wiosna idzie od gór karpackich. Ta wiosna przejawiła się w narodach: Czeskim i Litewskim.

W ciągu kilkunastu lat niepodległego życia stosunki gospodarcze, a zwłaszcza kulturalne, między dwoma narodami znacznie się wzmocniły. Szczególnie w ostatnich latach rozszerzyła się w dużym stopniu kulturalna współpraca między Litwą a Czechosłowacją. Stworzono litewsko-czechosłowacką Ententę prasową /przy tej okazji dziennikarze litewscy bawili w Czechosłowacji/, nawiązane zostały stosunki między kompozytorami obu narodów, litewski teatr państwowy wystawił operę czechosłowacką, w tych dniach ukazała się w języku litewskim antologja czechosłowackich pisarzy i t.d. Wogóle należy skonstatować z zadowoleniem, że dr.Skalicki był cały czas w roli chargé d'affaire nietylko szczerym zwolennikiem, lecz również inicjatorem kulturalnego zbliżenia między obu narodami, popierając je i czynnie rozszerzając. W związku z tem należy życzyć dr.Skalickiemu z okazji nowej nominacji, jak najlepszego powodzenia w spełnianiu odpowiedzialnych obowiązków.

"L.Žinios" Nr.97 z 29.IV.1936 r. Art.p.t. "Przyjaźń z Czechosłowacją". Streszczenie:

W stosunkach litewsko-czechosłowackich okazywała Czechosłowacja Litwie zawsze nietylko wielką przychylność, lecz i wielką przyjaźń. Oba narody łączy przeszłość, lecz jeszcze ważniejsza jest dla Litwinów przyszłość, ku której należy kroczyć z wielką troską. Stosunki litewsko-czechosłowackie mogą być jeszcze bardziej bliskie. Czechosłowacja może być dla Litwy wzorem wolnego państwa w najlepszem tego słowa znaczeniu. Czechosłowacja jest bowiem państwem demokratycznem i parlamentarnem. W kulturalnej, politycznej i społeczno-gospodarczej pracy biorą udział wszyscy obywatele Czechosłowacji na równych prawach. Stanowi to dla małych narodów szczególnie dobry przykład. Z zainteresowania, jakie Czechosłowacja okazuje Litwie, należy się jedynie cieszyć i oczekiwać jeszcze bardziej bliskich stosunków. /A-3/.P.

K r o n i k a.

2/. DOKOŁA LITEWSKO-NIEMIECKICH ROKOWAŃ HANDLOWYCH. "Liet. Žinios" z 29.IV.1936 r.: Jak wiadomo, w czasie litewsko-niemieckich rokowań handlowych zarysowała się poważna różnica zdań w sprawie organizacji handlu. Niemcy pragnęliby czynić zakupy w Litwie z wolnej ręki, zaś delegacja litewska stała na stanowisku, że muszą być one czynione za pośrednictwem organizacyj gospodarczych. Pisma

podają, że obecnie powstał projekt kompromisowy utworzenia litewsko-niemieckiego towarzystwa handlowego, do któregoby weszły "Maistas", "Lietukis" i "Pienocentras". Powyższe towarzystwo pośredniczyłoby w handlu litewsko-niemieckim. /A-6/.

3/. ZAWARCIE UMOWY LITEWSKO-WŁOSKIEJ NA TEMAT EKSTRADYCJI PRZESTĘPCÓW. "L.Žinios" z 28.IV.1936 r.: Dnia 24 kwietnia we włoskich wiadomościach urzędowych zostały ogłoszone ustawy o konwencji konsularnej litewsko-włoskiej w sprawie wzajemnego wydawania przestępców. Konwencja ta została podpisana 13 lipca 1935 r. /A-10/.

4/. ZMIANA NA STANOWISKU KONSULA SZWAJCARSKIEGO. "L.Žinios" z 28.IV.1936 r.: Ze względu na zły stan zdrowia zrzekł się pełnienia swych obowiązków szwajcarski konsul w Kownie Weingart. Funkcje konsula pełni czasowo Mueller. /A-14/.

5/. SZÓSTY ODCZYT "SEMESTRU WILEŃSKIEGO" NA TEMAT WILEŃSZCZYZNY. "L.Aidas" z 27.IV.1936 r.: Dnia 26 kwietnia r.b. odbył się 6-sty zrzędu odczyt "semestru wileńskiego". Odczyt wygłosił prof.A.Rimka na temat struktury gospodarczej Wileńszczyzny. Prof.A.Rimka rozważał sytuację Wileńszczyzny jako jednostki gospodarczej w czasach przedwojennych. Wilno było ośrodkiem gospodarczym, z którego biegły linje kolejowe łącząc Wilno ze swą bazą gospodarczą,jaką był obszar Litwy. Między Wileńszczyzną a obszarem Litwy niema żadnych przeszkód naturalnych któreby dzieliły oba terytorja. Przeciwnie, jest to naturalna jednostka ekonomiczna. Ogółem było w Wilnie 8 linij kolejowych, które we wszystkich kierunkach łączyły Wilno z Litwą i dalszemi krajami. Wymienić też należy małą wąskotorówkę ze Święcian do Poniewieża.

Obecnie sytuacja się zmieniła. Nie zmieniła się jednak baza, którą jest cała Litwa jako naturalny obszar gospodarczej jedności. Z 8 wymienionych linij kolejowych, które służyły Wilnu i Wileńszczyźnie, pozostały obecnie do obsługi tylko dwie linje; następne dwie linje, które przebiegają wzdłuż linji administracyjnej obsługują Wilno tylko połowicznie; wreszcie reszta linij została całkiem przerwana.

Prof.A.Rimka mówił też o czysto gospodarczych czynnikach w Wileńszczyźnie. Wileńszczyzna łączy się ze spichrzem litewskim, gdyż własnych zbiorów Wileńszczyźnie nie wystarcza. Przeciętny urodzaj na Litwie wynosi 22-25 cntn. z ha., zaś w Wileńszczyźnie 15-16 cntn.; jedynie w najbardziej urodzajnych latach sięga 18 cntn. Pozatem przed wojną Wilno odegrywało zasadniczą rolę w gospodarce litewskiej, jako ośrodek Wileńszczyzny. W Wilnie były wówczas trzy giełdy :zbożowa, lniarska i leśna. Dwie pierwsze się utrzymały po dziś dzień. Niema jedynie giełdy leśnej, gdyż Niemen został zamknięty.

Prof.Rimka odmalował strukturę gospodarczą Wileńszczyzny, która obecnie istnieje lub też którą Polacy zmieniają. Wileńszczyzna w granicach naturalnej jednostki gospodarczej jest oddzielona od swej organicznej części, stanowiącej 2/3 całej bazy gospodarczej. Polacy starają się izolację Wileńszczyzny zrekompensować czynnikami gospodarczemi, łącząc Wileńszcz--znę z innemi jednostaki administracyjnemi. Z Województwem wileńskiem łączy się województwo Białostockiem, Grodno, Polesie, stanowiące rzekomo t.zw. kresy północno-wschodnie. Jednak ekonomiści polscy nie przestrzegają i łączą Wilno z Nowogródkiem , uważając,że dwa te ośrodki więcej się nadają do stosunków gospodarczych. To jednak nie pomaga w stworzeniu organicznej bazy gospodarczej. Na to,by się warunki poprawiły należałoby przyłączyć Wileńszczyznę liczącą 30 tys.km. kw. i przeszło 1 milj. 200 tys.ludności,do naturalnej bazy, którą jest Litwa.

Prelegent podkreślił fakt, że przemysł wileński produkuje obecnie więcej niż kraj może wykorzystać, zaś rolnictwo nie daje tyle zbiorów , ile krajowi temu potrzeba. Dlatego też wynika problem rynku. Wszystkie produkty rolne, których brak Wileńszczyźnie przywozi się z innych dzielnic - zboże. W takich wypadkach kosztują też taryfy transportowe, które muszą opłacać spożywcy. Natomiast gdyby Wileńszczyzna sprowadzała potrzebne sobie produkty z naturalnej bazy, wypadałoby to taniej i lepiej.

Prelegent porównał nabywczą i spożywczą siłę Wileńszczyzny,która się różni od siły nabywczej i spożywczej innych dzielnicach Polski.

Na zakończenie prof.Rimka podkreślił, że obszar Wileńszczyzny jest dla Polski obszarem deficytowym. Dla Litwy również jest obszarem deficytowym o ile jest od Litwy oddzielony. Litwa nie oddaje bowiem swojej nadwyżki, której akurat brak Wileńszczyźnie.Jednak to będzie musiało być unormowane nietylko ze względów finansowych i handlowych, lecz również dla korzyści narodu polskiego i litewskiego. /A-8/6/. P.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

6/. ZJAZD PREZESÓW TAUTININKÓW. "L.Żinios" z 27.IV. 1936 r.: 25 kwietnia odbył się zjazd powiatowych prezesów zw.narodowców, na którym wygłosił przemówienie premjer Tubelis. /C-6/6/.

7/. ZMIANA NA STANOWISKU DYREKTORA DEP.LEŚNEGO. "Liet. Żinios" z 28.IV.1936 r.: Dyrektor Dep.Leśnego Wojciechauskas ma wkrótce przejść na emeryturę. Jego stanowisko ma objąć obecny dyrektor szkoły leśniczej w Olicie Rukujża. /C-16/.P.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH NA LITWIE.

K r o n i k a .

8/. DOKOŁA ZEBRANIA POLSKIEGO TOWARZYSTWA KREDYTOWEGO W OLICIE . "Dzień Polski" z 28.IV.1936 r.: Ze względu na kategoryczne żądanie przedstawicieli władz, by prowadzić zebranie wyłącznie w języku litewskim, Walne Zgromadzenie Członków Nadniemeńskiego Polskiego Towarzystwa Drobnego Kredytu w Olicie dnia 24 b.m. zostało zerwane. /D-2/1/.

9/. WALNE ZGROMADZENIE ZJEDNOCZENIA STUDENTÓW -POLAKÓW UNIWERSYTETU WITOLDA WIELKIEGO. "Dzień Polski" z 28.IV.1936 r.: 26 kwietnia odbyło się zebranie członków Zjednoczenia Studentów-Polaków U.W.W. Skarbnik obecnego Zarządu p.Z.Laus przedstawił preliminarz budżetowy na rok 1936/37 w sumie 2.527,10 cnt. projekt budżetu został jednogłośnie przyjęty. /D-2 /.P.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

10/. "VILN.ŻODIS" O WYSIEDLENIU P.KARAZIJI. "Viln.Żidis" z 1.V.1936 r.: Artykuł p.t. "Czy to prowadzi do dobrego".Streszczenie:

Z rozporządzenia wojewody wileńskiego płk.Bociańskiego wysiedlony został 22 kwietnia wgłąb Polski prezes Litewskiego Towarzystwa Oświatowego "Kultura" i dyrektor lit. spółdzielni kredytowej Paweł Karazija. Wysiedlenie to jest nietylko wielką krzywdą dla Karaziji, lecz i dla całego ogółu litewskiego. Politycy polscy podejmując w Wileńszczyźnie antylitewską akcję , zamykając oddziały i czytelnie, wysiedlając działaczy, myśleli, a może jeszcze jeszcze myślą, że zmuszą Litwę do dobrych stosunków z Polską.Jednak ta akcja daje przeciwne rezultaty . W ostatnich miesiącach możliwości dobrych stosunków między Litwą a Polską znowu zostały zepchnięte na manowce. Rzecz to całkiem zrozumiała. Ostatnie wypadki nie prowadzą do dobrych stosunków. Gdyby nawet wkońcu się porozumiano, byłoby to porozumienie xxxx generałów bez armji.Politycy polscy krocząc tą drogą nie zdobędą serc mas litewskich. Z obecnych kroków polityków polskich mogą cieszyć się tylko ci, którzy nie chcą by Litwa i Polska utrzymywały ze sobą dobre stosunki. W tym sensie należy oceniać dzisiejszą akcję spychającą stosunki polsko-litewskie w zaułki. /H./ P.

---oOo------